

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 28. avgust 2019

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Sakralna arhitektura starega veka**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 1.1: egipčanska umetnost ♦ slika 1.2: grška arhaična umetnost ♦ slika 1.3: etruščanska umetnost ♦ slika 1.4: rimska antična umetnost 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ pilon ♦ peristil ♦ hipostil ♦ sanktuarij/naos/cela 	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ dorski stebni red	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Svetišče sestavljajo: ploščad, žlebljeni stebri brez baze, ki se zaključijo z dorskim kapitelom. ♦ Svetišče sestavljajo: naos, pronaos, opistodom/zakladnica. ♦ Nad stebri sta preklada in friz s triglifi in metopami. ♦ Na vzhodni in zahodni strani je trikotno čelo, ki zaključuje dvokapno streho. ♦ Vzдолžni/longitudinalni tloris. ♦ Stebni obod/peripter. 	Za en pravičen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ tumulusi	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prostori so oblikovani kot notranjost hiše, kot prostor za bivanje. ♦ Na stenah so freske in kiparski okras. ♦ Prostori so opremljeni s pohištvo in drugo bivalno opremo. ♦ Posnemanje lesene gradnje. 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 1.4: centralni tloris ♦ slika 1.5: vzdolžni ali longitudinalni tloris 	

2. naloga: Razvoj palač od starega do novega veka

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ Palača je neutrjeno, reprezentativno stanovanjsko upravno poslopje vladarja ali bogataša, večinoma v mestu.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	3	♦ slika 2.1: kretska/minojska umetnost ♦ slika 2.2: rimska antična umetnost ♦ slika 2.3: renesansa	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Minosova palača ♦ Knosos (na Kreti)	Za oba pravilna odgovora 1 točka.
	3	tri od: ♦ Tlorisi palač niso bili pravilni, ampak so jih sestavljali številni hodniki, prehodi in stopnišča, ki so povezovali posamezne dvorane, zgrajene okoli velikega dvorišča. ♦ Leseni pobarvani stebri. ♦ Nekatere tehnične izboljšave so se pojavile prvič v zgodovini, npr. vodovod z odtočnimi kanali. ♦ Poznali so tudi prezračevalne naprave in tlakovane ceste.	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Po cesarju Dioklecijanu, v Splitu.	Za oba pravilna odgovora 1 točka.
	1	♦ Na rimsko urbanistično zasnovo mesta/na urbs quadrata.	
	2	dve od: ♦ pravokotna zasnova ♦ obzidje z mestnimi vrati ♦ pravokotno sekajoče se ulice ♦ ortogonalna shema ♦ dve glavni ulici potekata od severa proti jugu in od vzhoda proti zahodu, na križišču obeh je forum	Za vsak pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	3	tri od: ♦ jasnost in preglednost arhitekture ♦ polkrožni loki nad okni ♦ antični stebni redi na pilastrih ♦ skladnost med geometrijskimi liki ♦ s tremi nadstropji, različnimi stebnimi redi in polkrožnimi zaključki nad okni spominja na rimski Kolosej	Za en pravilen odgovor 1 točka.

3. naloga: Poznavanje obdobja – srednji vek

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.1: bizantinska umetnost ♦ slika 3.2: romanika ♦ slika 3.3: gotika ♦ slika 3.4: umetnost preseljevanja ljudstev ♦ slika 3.5: zgodnjekrščanska umetnost 	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ ploskovitost ♦ ornamentalnost ♦ stilizacija figur ♦ horror vacui ♦ polihromiranost ♦ simboli štirih evangelistov ♦ križ ♦ paradiž ♦ palmete ♦ grifoni ♦ simetrija 	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ Marija Zavetnica s plaščem	Za en pravičen odgovor 1 točka.
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ milostna podoba ♦ Marija z Jezusom v naročju ♦ pod plaščem, ki ga držijo angeli, so ljudje vseh stanov, ki jih Marija ščiti in varuje pred nesrečami, kugo, Turki 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ vezenina	
	1	♦ zgodovinska snov/motiv	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ prestolonasledstvena vojna ♦ normansko zavzetje Anglije ♦ bitka pri Hastingsu 1066 ♦ spopad med kraljema Haroldom in Viljemom 	
Skupaj	4		

4. naloga: Fantastika v likovni umetnosti

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ C	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ B	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	2	♦ Himera ♦ Je pošast z levjim telesom, kozo iz hrpta in kačjim repom.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ A	Za obe navedbi 1 točka.
	1	♦ slika 4.1: klesanje/odvzemanje ♦ slika 4.2: odlivanje/bron	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ knjižno/miniaturno slikarstvo ♦ pergament	Za obe navedbi 1 točka.
	3	tri od: ♦ pleteninasta ornamentika ♦ inicialka ♦ Kristusov monogram/grški črki χ (hi) ρ (ro) ♦ živalska upodobitev (ptiči, miši, mačke, vešče) ♦ angeli ♦ simbolni portret slikarja ♦ spirala	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	1	♦ A	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ Hieronimus Bosch ♦ severna/visoka renesansa	Za obe navedbi 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	1	♦ vrt naslade/življenje v paradižu in peklu	
	1	ena od: ♦ delo opozarja na človeške naslade in pregrehe ♦ moralno sporočilo ♦ skrivnostna simbolika	
	1	♦ nadrealizem/Salvador Dali	
Skupaj	3		

5. naloga: Renesansa v Italiji

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ zgodnja renesansa ♦ visoka renesansa ♦ pozna renesansa/manierizem 	Za tri pravilne odgovore 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 5.3: sveta Ana Samotretja ♦ slika 5.4: zadnja večerja ♦ slika 5.5: Pietà/Sočutna 	
	1	♦ konjeniški portret	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ slike velikih dimenzij/oltarne pale ♦ slikarska tehnika je olje na les/platno ♦ topel kolorit ♦ značilna beneška svetloba ♦ zračna/atmosferična perspektiva ♦ mehko senčenje 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kristus se zadnjikrat dobi s svojimi učenci. ♦ Daruje kruh in vino (evharistija) kot simbolni prikaz svojega žrtvovanja. ♦ Začetek liturgije. ♦ Svetopisemski motiv je predstavljen žanrsko. ♦ Zadnja večerja. 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ dinamična kompozicija/diagonala ♦ beg v prostor ♦ fantastična, nelogična osvetlitev ♦ kovinske, temne barve ♦ kompleksne, zapletene kompozicije 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	1	♦ Michelangelo	
	1	♦ nedokončano	
Skupaj	2		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2**1. naloga: Barok na Slovenskem**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Ljubljana	
	1	♦ Akademija delavnih (Academia operosorum)	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Almanach	
	1	♦ B	
	2	štiri od: ♦ chiaroscuro ♦ dramatičnost ♦ diagonalna kompozicija ♦ zabrisane linije ♦ slikovitost ♦ tople barve ♦ plastičnost figur	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	1	♦ iz dežel severno od nas	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	3	♦ B ♦ C ♦ E ♦ F ♦ G ♦ J	Za dva pravilna odgovora 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ Heraklej/Herkul	
	1	ena od: ♦ pogum ♦ moč ♦ modrost ♦ pretkanost/iznajdljivost	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	2	♦ romarska cerkev ♦ Sladka Gora	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ Francesco Robba	

2. naloga: Družina v likovni umetnosti

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ Sveta družina	
	1	♦ Jezušček, Marija, Jožef	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Španska kraljeva družina/Filip IV. in Marijana Avstrijska	
	2	dve od: ♦ Kraljevi par je naslikan v ogledalu na steni, v središču slike je princesa Margerita. ♦ Slika kraljeve družine je upodobljena zelo neformalno kot žanr, dejanska vsebina je skrivnostna. ♦ V sliko so vključeni dvorjani, princesino spremstvo, glavni komornik in sam slikar. ♦ Kraljeva družina je na obisku v slikarjevem ateljeju v palači. ♦ Slikar pokaže svoj visoki položaj in naklonjenost kraljeve družine.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	2	dve od: ♦ poroka iz koristoljubja in njene pogubne posledice ♦ mladi par se predaja različnim slabim razvadam in razuzdanosti ♦ moralni propad plemstva, meščanska častihlepnost, kupovanje družbenega ugleda ♦ družbeno nesprejemljivi zakon dveh različnih družbenih stanov ♦ odtujenost zakoncev	
	1	♦ rokoko	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	3	tri od: ♦ Družina na sliki 2.4 je meščanska, na sliki 2.5 kmečka. ♦ Družina na sliki 2.4 pozira, gre za družinski portret, družina na sliki 2.5 je predstavljena žanrsko pri obedu. ♦ Družina na sliki 2.4 je samozavestna, ponosna, družina na sliki 2.5 deluje odtujeno, med njimi se čuti napetost, zadrega. ♦ Družina na sliki 2.4 je postavljena v meščanski salon, družina na sliki 2.5 v kmečko hišo, pod bohkov kot. ♦ Družina na sliki 2.4 je naslikana z jasnimi, čistimi obrisi, svetlimi, žarečimi barvami, družina na sliki 2.5 pa je naslikana bolj slikovito, uporabljen je temnejši, zamolklejši kolorit.	

		♦ Družina na sliki 2.4 kaže svoje premoženje z imenitnimi oblačili in nakitom, družina na sliki 2.5 s svojimi navadami pri obedu kaže skromnost življenja.	
	1	♦ Slikar se je počutil odtujenega in nerazumljenega v svojem domačem okolju, kar se je izrazilo v njegovi duševni stiski in tragični zgodbi.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	2	dve od: ♦ Slika 2.6 je realistična, pozornost je na fiziognomiji obraza, slika 2.7 je bolj stilizirana, poudarek je na celotni figuri, ki je prikazana iz dveh pogledov. ♦ Na sliki 2.6 svetloba osvetljuje obraz in roko, na sliki 2.7 prihaja svetloba iz oseb kot notranja svetloba, deluje fantastično, magično. ♦ Slika 2.6 je samostojen portret, slika 2.7 je družinski portret, ki vključuje slikarjev avtoportret. ♦ Obe sliki sta temnega kolorita. ♦ Obe sliki zaradi svetlobe in temnih barvnih ploskev delujeta voluminozno, plastično in ploskovito, sta kombinacija obojega.	
	1	ena od: ♦ družina Šubic ♦ družina Kralj ♦ družina Stupica ♦ družina Jemec ...	
Skupaj	3		

3. naloga: Razvoj portreta

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.1: avtoportret z Isabelo Brandt/ zakonski portret ♦ slika 3.2: skupinski portret ♦ slika 3.3: konjeniški portret ♦ slika 3.4: avtoportret 	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ Nizozemska	Za en pravičen odgovor 1 točka.
	1	♦ Rembrandt/Rubens/Vermeer	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ chiaroscuro ♦ temne tople barve ♦ vsi upodobljenci imajo isti status ♦ diagonalna kompozicija ♦ slikovitost ♦ dinamika oseb 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ Napoleon	
	1	♦ rimska antika	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ postimpresionizem	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ nova izrazna moč barve ♦ debeli, pastozni nanosi barv ♦ hitre in vijugaste poteze čopiča ♦ svetla barvna lestvica 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ Avgust Černigoj	
	1	♦ Srečko Kosovel	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ ploskev ♦ črta ♦ vertikalna ♦ horizontalna ♦ zaporedje ♦ črna na beli podlagi 	
Skupaj	4		

4. naloga: Prepoznavanje obdobja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ postimpresionizem	
	4	štiri od: ♦ van Gogh ♦ Gauguin ♦ Seurat ♦ Cézanne ♦ Toulouse Lautrec ♦ Rodin	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	2	dve od: ♦ ploskovitost ♦ slikanje s pikicami ♦ uporaba čistih barv ♦ svetlo-temni kontrast	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ bolj oddaljene osebe so naslikane manjše ♦ bolj oddaljene osebe in predmeti so naslikani manj jasno ♦ barvna perspektiva ♦ zračna perspektiva	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	1	♦ pointilizem	
	1	♦ Slikar z drobnimi točkami nanaša na platno čiste barve, ki naj bi se šele v gledalčevem očesu zlile v zeleni odtenek.	
Skupaj	6		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ B	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ konec 19. stoletja	
	1	♦ na ekspresionizem	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ na Gauguina	

5. naloga: Avantgardne smeri 20. stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	3	tri od: ♦ Umetnost 20. stoletja želi šokirati občinstvo in na vsak način pritegniti pozornost. Je upor, kritika, igra, spodbuda k razmišljanju, dejavnik, ki vznemirja. ♦ Umetniki iščejo provokativen izraz: raziskujejo novo izrazno moč barve, oblike in materiala. ♦ Nov je način predstavljanja, opuščajo perspektivo, na platnu ustvarjajo dvodimenzionalno. ♦ Postopoma se odrečejo vsemu predmetnemu, posnemanju narave – cilj je čisti slikarski ali kiparski izdelek in ena vodilnih smeri postane abstraktna umetnost. ♦ Pomembna postane inovativnost. ♦ Umetnost je slogovno zelo različna, polna sprememb. ♦ Umetnost ne odslikava več zunanje stvarnosti, ampak se izraža z lastnimi likovnimi elementi: osredotoča se na barvo, obliko in kompozicijo. ♦ Umetnost nastaja samostojno, brez naročnika. ♦ Ideje so zapisane v manifestu.	Za vsak pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	5	♦ slika 5.1: fovizem ♦ slika 5.2: ekspresionizem ♦ slika 5.3: kubizem ♦ slika 5.4: futurizem ♦ slika 5.5: dadaizem	Za vsak pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	3	♦ Francija: slike 5.1, 5.3, 5.5 ♦ Nemčija: slika 5.2 ♦ Italija: slika 5.4	Za vsako pravilno zapisano državo in ustrezno številko slike 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	2	dve od: ♦ močne, intenzivne barve ♦ deformacija oblik ♦ zgledovanje po primitivni (afriški) umetnosti ♦ umetnost je osebni izraz razpoloženja in duhovnega doživetja ♦ protest zoper krivično družbo, želja po novem, pravičnem svetu ♦ zanikanje perspektive	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	2	<ul style="list-style-type: none">♦ Zavrača dotlej veljavna načela posnemanja resničnosti, saj ne uporablja več perspektive; namesto nje uporabi nova konceptualna in oblikovna načela.♦ Predmete razstavlja na geometrijske oblike, pomnoži kote gledanja na sliko, vpelje kolaž kot novo tehniko, deformira oblike pod vplivom afriške umetnosti.	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3.3.2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2016 – Umetnostna zgodovina.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okvirni čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost, nahajališče in umestitev v slogovno obdobje.	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	8 točk
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna; primerjava je pomanjkljiva in nejasna	1–4 točke	
	celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna; primerjava je celovita in jasna	5–8 točk	
5. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do obeh umetniških del ni naveden	0 točk	2 točki
	zapis odnosa do obeh umetniških del	1 točka	
	smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo	2 točki	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Sandro Botticelli ♦ Pomlad (La Primavera) ♦ okoli 1478/sredina 15. st. ♦ 203 x 314 cm/monumentalne mere ♦ jajčna tempera na lesu ♦ Firenze, Galleria degli Uffizi, Italija ♦ zgodnja renesansa
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Osebe (Merkur, tri Gracije, Venera s Kupidom, Flora, nimfa Hlorinda in Zefir) so postavljene v naravno okolje, osvetljene pred temnim rastlinskim ozadjem (številne natančne upodobitve različnih vrst cvetlic). ♦ Kompozicija je zgrajena po načelu dveh uravnoveženih polovic. Kompozicijo ustvarjajo različni trikotniki: vrh največjega je Kupidu nad Venerino glavo, levo in desno sta po dve trojici likov. ♦ Liki so oblikovani plastično s tonsko modulacijo. ♦ Jasa je polkrožno oblikovana, osebe se gibljejo po elipsasto usločenih črtah. ♦ Ženske osebe so upodobljeni tipi florentinske lepote, ki je elegantna, visokorasla mladenka s svetlimi lasmi. ♦ Tradicija gotike je S-linija, ki poudarja trebuh. Osebe so razgibane, rajajo, kar ustvarja občutek minljivosti, trenutka. ♦ Barvni akord je uglasen med zelenimi odtenki in belino prosojnih oblakov. ♦ Vmes so rdeča polja (ogrinjala) in zlati poudarki. Barve so umirjene, prevladujejo bela, zelena, svetlo rdeča in modra. ♦ Botticelli je poznal antične upodobitve likov, a jih je preoblikoval. ♦ Božanstva niso oblečena po antični, temveč po sodobni modi. ♦ Slikar je oblikoval ozadje tako, da ga je zaprl z rastlinjem. Za Venero je oblikoval obok in jo s tem dodatno poudaril kot središče kompozicije. ♦ Liki so oblikovani plastično. ♦ Svetloba je mistična, enakomerno razporejena. ♦ Z metodo trdne risbe z jasnimi obrisi je slikar dosegel izjemno eleganco svojih podob.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je alegorija, podoba večne pomladi, ljubezni v božanskem vrtu. Središče je Venera, ki po neoplatonistični filozofiji humanitas simbolizira najboljše človekove lastnosti. ♦ Predstavljene so zgodbe: prva govori o Zefirjevem lovu za nimfo Hlorindo; ujel naj bi jo in posilil, ona pa naj bi se spremenila v Floro. ♦ V sredini vrta stoji Venera. Predstavljena je kot zaščitnica poroke in srečne zakonske ljubezni. Ta ideja se ponovi z Zefirjem in Floro. ♦ Spremljevalke Venere so tri sestre Gracije, ki predstavljajo čistost, lepoto in ljubezen. ♦ Merkur na levi s kaducejem preganja oblake (je tudi zaščitnik pomladi). ♦ Venero preletava Amor z zavezanimi očmi in s puščico cilja Gracijo (misel na božansko, poduhovljeno ljubezen). ♦ Na sliki je okoli 500 prepoznanih rastlin.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je bila narejena kot poročno darilo za Lorenza di Pierfrancesca de Medici in njegovo nevesto Semiramido. ♦ Slika Pomlad je bila do 19. stoletja skrita javnosti in zato ni imela posebnega vpliva. ♦ Je osrednje delo renesančne, humanistične filozofije, nastala po naročilu Medičejcev, in bila razumljiva ljudem, ki so v teh učenih krogih živeli. ♦ Botticelli je vplival na manieristično pojmovanje telesa, ponovno pa so ga odkrili preraphaeliti v 19. stoletju. ♦ Slika je velikih mer, pred tem so bile tako velike slike namenjene upodabljanju verskih motivov. ♦ Namen slike je bil tudi slaviti Medičejce. ♦ Delo je močno vplivalo tudi na umetnike secesije (lepote Botticellijevega tipa s plapolajočimi lasmi).

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika Pomlad je naslikana z jajčno tempero na leseno ploščo, na drugi sliki je tapiserija iz Bayeuxa, ki je vezena preproga. ♦ Pomlad je alegorija ljubezni, na tapiseriji pa je ponazoritev zgodovinskega dogodka, bitke pri Hastingsu, v kateri je normanski vodja Vilijem Osvajalec leta 1066 zavzel Anglijo. ♦ Na Pomladi so upodobljene mitološke osebe, na tapiseriji angleški in normanski vojaki. ♦ Perspektivno je Pomlad na prostranem prizorišču, medtem ko je na tapiseriji iz Bayeuxa izrazito brezprostorje. ♦ Na tapiseriji iz Bayeuxa so vsi elementi, vojaki, konji, arhitektura stilizirani, na Pomladi so osebe realistične, a idealizirane s takratnim lepotnim idealom. ♦ Kompozicija Pomladi je simetrična, sestavljena iz več trikotnikov, kompozicija tapiserije iz Bayeuxa je vodoravna, dogodki si sledijo kronološko od leve proti desni. ♦ Na Pomladi so liki oblikovani plastično, telesa so realistična, liki na tapiseriji iz Bayeuxa so stilizirani in ploskoviti ♦ Barve so pri obeh delih umirjene.
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelangelo Buonarroti (1475–1564) ♦ Mojzes (z nagrobnika papeža Julija II.) ♦ 1513–1515 ♦ bel marmor ♦ v = 2,35 m (nadnaravna velikost) ♦ cerkev San Pietro in Vincoli, Rim ♦ visoka renesansa
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Na prestolu, v niši stenskega nagrobnika, sedi moški v zrelih letih; krasi ga dolga brada, pod desno roko drži tabli postave. Mojzes je postavljen v osrednjo nišo stenskega nagrobnika, ki ga prostorsko utesnjuje. Nameščen je tako, da sedi le približno en meter od tal na nizkem podstavku. Sedeči mož pod pazduho desne roke stiska deset božjih zapovedi, ki jih je pravkar prejel. Mojzesovi prsti na desni roki so zapleteni v pramena brade, medtem ko je leva roka pokrčena in mu počiva v naročju. ♦ Velika moška figura je oblečena, draperija je izdelana z bogato izklesanimi, poliranimi gubami. ♦ Sedeče telo v niši je postavljeno frontalno, glavo in ramena ima obrnjeno v desno. Pogled je ciljno usmerjen in izraža odločnost, silo in močno voljo. ♦ Telo je statično, ujeta med mirovanjem in vidno izraženo zatrto željo, da bi Mojzes vstal. Ta dvojnost se kaže s postavitvijo nog: desna je opora, na kateri sloni teža telesa, z levo pa se odriva kvišku, da bi vstal. ♦ Telo je polnoplastično, gigantsko, v popolnih razmerjih. ♦ Oblikovanje telesnosti kaže na Michelangelovo odlično poznavanje človeške anatomije. ♦ Marmorna površina preroka je zglajena, gube draperije in prameni brade se prepletajo v samostojni, dramatično izrazni likovni govori. ♦ Figura z desnim kolonom in zasukom telesa rahlo posega v prostor. ♦ Konture kipa so jasne. ♦ Zelo globoko klesanje ustvarja igro svetlobe in sence na površini kipa.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Moški v zrelih letih je svetopisemski prerok Mojzes, ki mu v Stari zavezi pripisujejo pet knjig postave. ♦ Mojzes je gigantsko kiparsko delo, ki ga je kipar prikazal kot lik osamljenega voditelja, prevzetega s svojim poslanstvom. ♦ Fizična moč telesa kaže predvsem njegovo moč volje, ki jo izraža obraz – terribilità. ♦ Drža in izraz obraza kažeta premišljenost, modrost, pa tudi strašansko jezo, saj je prerok upodobljen v trenutku, ko je zagledal svoj narod Izraelcev, kako po pogansko časti zlato tele. ♦ Je vzvišen, izraz na obrazu kaže moč volje (terribilità) ter odločnost, silo in veličastnost Mojzesove postave, hkrati pa notranje dileme.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Mojzes ima na glavi rožičke, kar je posledica napačnega prevoda hebrejske besede za svetniški sij v Vulgati, latinskem prevodu Svetega pisma.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Veliki Michelangelo, kot so ga imenovali že sodobniki, je veljal za vsestranskega umetnika, vendar se je imel predvsem za kiparja. ♦ Naročilo za grobnico oziroma mavzolej za papeža Julija II. je Michelangelo dobil leta 1505. Grobnica je bila načrtovana za novo cerkev sv. Petra v Rimu. Ker pa je papež leta 1513 umrl, se je načrt za grobnico še dvakrat spremenil. ♦ To je figura nadnaravne velikosti, ki si jo je Michelangelo zamislil kot enega izmed več kot štiridesetih kipov, ki naj bi krasili grobnico papeža Julija II. v cerkvi sv. Petra v Vatikanu. ♦ Michelangelova največja naročnika sta bila Lorenzo de Medici in papež Julij II. ♦ Na začetku 20. stoletja je o Michelangelovem delu pisal psihoanalitik Sigmund Freud in v umetnostno zgodovino vpeljal psihoanalitični pristop. S tem je pokazal, da je umetnina poleg tega, da je estetsko delo, tudi sklop nezavednih, notranjih impulzov. ♦ V skromnejši različici je bil Michelangelov nagrobnik v celoti dokončan šele leta 1545 s sodelovanjem drugih kiparjev. Zaradi sprememb in zavlačevanja so že sodobniki govorili o »tragediji nagrobnika«. ♦ Na Michelangelova kiparska in slikarska dela so še posebej vplivala srečanja z antično umetnostjo. Primerjal se je z antičnimi umetniki in jih skušal preseči. ♦ Njegove upodobitve kažejo tipe ljudi, ne posameznike. Viden je razpon od umirjenosti in harmonije izraza do ekspresivnih, s tesnobo na obrazu izražajočih figur. ♦ Michelangelovo ustvarjalno načelo in izrazno sredstvo je non finito in ta način upodobitve je tristo let pozneje posnemal francoski kipar Auguste Rodin. ♦ Na mladega Michelangela so vplivali zgodnjerenesanci kiparji, kot so Donatello, Ghiberti in Verrochio. ♦ Kip Mojzesa je iz belega marmorja, odlitki steklenic so iz mavca. ♦ Michelangelov Mojzes govori o biblijskem očaku, mavčni odlitki skupine OHO pa nam kažejo nov pogled na svet v prejšnjem stoletju z opozorilom, kako pomembno se je zavedati predmetov in pojavov okoli nas. ♦ Mojzes poudarja telesnost, človeško telo je upodobljeno v estetsko popolnih razmerjih in je razgibano skladno z anatomijo, mavčni odlitki so različnih velikosti in oblik iz preprostega materiala, mavca. ♦ Mojzes je prostostoječa obla plastika, zasnovana za postavitev v prostoru in ne v niši, zato si jo lahko ogledujemo z vseh strani, prav tako instalacijo skupine OHO.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Partenon (Atenin tempelj) ♦ Atene (na Akropoli) ♦ 447–432 pr. n. št. (druga polovica 5. st. pr. n. št.) ♦ monumentalne mere ♦ marmor ♦ arhitekta Iktin in Kalikrat, nadzornik gradbenih del in kipar Fidija ♦ klasična starogrška umetnost
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Dorski tempelj je v celoti izdelan iz marmorja in stoji na stopničasti pravokotni ploščadi (30,88 x 69,51 m), ki jo po vseh stranicah obdajajo dorski stebri (brez baze, na žlebljenem deblu počiva kapitel), 8 na krajši in 17 na daljši stranici pravokotnika, s čimer je stebrišče, če ga primerjamo z ustaljeno zasnovo starejših dorskih templjev, pri katerih je bilo razmerje med stebri 6 x 13, povečano. ♦ S podaljšanjem stranice se je razširil prostor tempeljske notranjščine, kar je podkrepilo monumentalen učinek kipa boginje Atene Partenos, Fidijevega dela (Fidijev kip Atene Partenos je bil okoli 13 m visok (446–438 pr. n. št.) in je bil izdelan iz zlata in slonovine, v krizelefantinski tehniki), v celi za drugo vrsto stebrov (teh je 6) na krajši stranici pravokotnika na V; na Z z vhodom z druge strani pa je zakladnica, katere strop počiva na 4 visokih jonskih stebrih, ki so prvi primer rabe tega stebrnega reda v dorskem templju. ♦ Kiparsko okrasje templja sestavljajo: 92 metop z reliefnimi upodobitvami dvobojev (na vzhodu gigantomahija, na jugu kentavromahija, na zahodu amazonomahija in na severu trojanske vojne – par teles v napetem boju je vedno postavljen tako, da poudari likovno obliko pravokotnega polja), v obeh trikotnih tempeljskih čelih sta 2 kompoziciji v visokem reliefu (na vzhodni strani rojstvo Atene, ki je v polni bojni opremi skočila iz Zevsove glave, na zahodni strani pa je upodobljeno njeno tekmovanje s Pozejdomom, kdo bo zagospodaril nad Atiko – liki večfiguralne kompozicije se prilagajajo okviru nizkega, razpotegnjenega trikotnika, pri skupini treh boginj občudujemo, kako se tanka draperija, kakor bi bila mokra, oprijema teles in s tem poudarja telesne obline) ter veliki panatenejski friz, ki teče po zunanjščini cele (dolga je 160 m, je jonski element). ♦ Vse kiparsko okrasje je nastajalo pod Fidijevim vodstvom, vendar ga je izvedlo več kiparskih mojstrov, zato o njem govorimo kot o skupinskem delu s presenetljivo notranjo enotnostjo. ♦ Čeprav gre za ustaljeno gradbeno nalogo, za tip grškega templja, Partenon izstopa po svoji izvirnosti (rahla usločenost tempeljske ploščadi, stilobata, na katerem stoji stebrišče, ki se polagoma vzdiguje od vogalov proti sredini; obodi stebrov niso ravni, temveč se v skladu z zakonom entaze do spodnje tretjine širijo in potem ožajo, rahlo nagnjeni so vogalni stebri) – niti ena vodoravna ali navpična smer v tem arhitekturnem delu ni povsem ravna. ♦ Kiparsko obdelane površine arhitekturne celote so bile pobarvane z rdečo, modro in zlato barvo, kar je bilo tedaj običajno za tempeljsko arhitekturo, pa tudi za kiparstvo.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Partenon je največje svetišče na atenski Akropoli in je posvečen božanski gospodarici Aten, grški boginji Ateni Partenos, in njeni "deviški" identiteti. ♦ Že pri prehodu skozi Propileje se zavemo, da v navideznem neredu in naključni razporeditvi arhitekturnih spomenikov na Akropoli vladata red in razmerja po pravilu zlatega reza, ki se ponavlja v razporeditvi arhitekturnih gmot, v njihovih celotah in posameznih arhitekturnih detajlih, kar naj kaže kozmični red. ♦ Izjemna domišljenost vsakega elementa bodisi v arhitekturni strukturi bodisi v kiparski izvedbi je osupljiva; kot celota in v vsakem posamičnem elementu tempelj uteleša zamisel o veličastju grške kulture. ♦ Vse premišljene arhitekturne elemente in kiparsko okrasje templja prežema ena sama ideja, kako čim bolj poveličati boginjo Ateno, zaščitnico mesta. ♦ Mitološke prizore so Grki uporabili zato, da so z njimi posredno opozarjali na resnične dogodke iz zgodovine, na primer na svojo zmago nad Perziji, in z njimi poudarjali, da civilizacija nadvlada barbarstvo, kultura nekulturo, dobro zmaga nad zlim, pravičnost nad krivico, demokracija nad tiranijo, tako pa so širili republikanske ideale grškega polisa in prikazovali svojo vlogo kulturne velesile tedanjega sveta.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ To ni le tempelj, ki povzdiguje in časti boginjo Ateno, temveč tudi spomenik grški zmagi nad Perziji, simbol grške moči, bogastva in kulture.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Atenska Akropola je zrasla na mestu leta 480 pr. n. št. v perzijskih vojnah opustošene stare Akropole; več kakor 30 let pozneje se je prenove lotil atenski državnik Periklej, ki je zanjo namenil finančna sredstva Aten in zavezniških mest za vojaško obrambo. ♦ S tem spomenikom sta se vpisala v zgodovino Periklej, pod čigar vladavino je nastal, in Fidija, kipar in nadzornik gradbenih del, s katerim je državnik prijateljeval. Čeprav se ni ohranilo nobeno njegovo delo, Fidija še danes velja za najpomembnejše ime med predstavniki grške klasične umetnosti. ♦ Tempelj je bil osrednja naloga grške arhitekture v obdobjih pred helenizmom. Partenon je najslovičnejši izmed klasičnih templjev, velja za pojem klasične arhitekture, pa tudi med dorskimi ga postavljamo na prvo mesto. ♦ Panatenejske slovesnosti so potekale enkrat letno, od zbiranja Atencev ob vznožju Akropole do sprevoda in izročanja daril ljubljeni boginji, s katerimi so se ji Atenci poklonili. ♦ Kipi in reliefi so največja kiparska celota v sredini 5. stoletja in najvišji dosežek zrelega klasičnega sloga. ♦ Ob templju je stal 10 m visok bronasti Fidijev kip Atene Promahos (vojskujoče se Atene, oborožene s sulico, čelado in ščitom; konica sulice in zaključek čelade sta bila pozlačena ter sta z bleščanjem pomorščakom že od daleč kazala pot). ♦ Partenon kot vrhunec klasične umetnosti do danes ostaja eden najvplivnejših spomenikov iz zgodovine umetnosti (sooblikoval je rimsko umetnost, renesanso, neoklasicizem in historicizem, pa tudi postmodernizem je poln spominov nanj). ♦ Obe deli sta sakralna prostora. ♦ Prvo delo je antični tempelj, drugo delo je krščanska (katoliška) cerkev. ♦ Prvo delo je bilo dostopno samo svečenikom, ljudje so se zbirali na prostem okrog templja, drugo delo pa predvideva zbiranje množice ljudi v notranjščini ob liturgiji in pridigi. ♦ Najpomembnejši prostor v prvem delu je zakladnica, najpomembnejši del v drugem delu pa apsida z glavnim oltarjem. ♦ Prvo delo je posvečeno božanski zaščitnici Aten, grški boginji Ateni Partenos, drugo delo pa Jezusu, osrednji osebi krščanstva. ♦ Prvo delo je najpomembnejši tempelj v Atenah, drugo delo pa osrednja cerkev jezuitskega reda. ♦ Obe deli imata longitudinalno zasnovo. ♦ Prvo delo je sestavljeno iz več kolonad in dveh notranjih prostorov: prostora, kjer je stal kip Atene, in zakladnice. Drugo delo je dvoranska cerkev z glavno ladjo, prečno ladjo, stranskimi kapelami in apsido. ♦ Fasadi obeh del imata zgoraj timpanon, le da pri prvem delu timpanon obsega celotno širino, pri drugem pa pokriva le širino glavne ladje. ♦ Zunanjščino prvega dela zaznamuje kolonada dorskih stebrov, zunanjščino drugega dela pa členijo korintski pilastri in polstebri. ♦ Zunanjščina prvega dela je brez poudarka, stebri so le nanizani, fasada drugega dela pa ima poudarjeno centralno os (večji glavni vhod, obdan s polstebroma, veliko okno nad njim, timpanoni). ♦ Notranjščina prvega dela nima arhitekturnega poudarka, drugo delo pa ima veliko kupolo na križišču glavne in prečne ladje. Je tako prostorski kot svetlobni poudarek. ♦ Notranjščina prvega dela je imela raven strop, notranjščina drugega dela pa je banjasto obokana. ♦ Prvo delo je iz grškega klasičnega obdobja, drugo pa je pozno manieristično delo z zametki zgodnjega baroka.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Francesco Robba ◆ Vodnjak treh kranjskih rek ali Robbov vodnjak ◆ 1743–1751 (sredina 18. st.) ◆ marmor, ◆ v = 13 m (velike mere) ◆ Mestni trg, Ljubljana (izvirnik hrani Narodna galerija, Ljubljana) ◆ barok
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Vodnjak treh kranjskih rek ali po kiparju imenovan Robbov vodnjak stoji na trgu pred ljubljanskim Magistratom v stičišču treh mestnih osi, Stritarjeve ulice, Ciril-Methodovega in Mestnega trga. Prilagojen je terenu, postavljen na »sotočje« treh ulic ter s tristrano zasnovno in postavitvijo v prostor dopolnjuje srednjeveško urbanistično ureditev mesta. Je arhitekturno-kiparska celota, ki oblikuje značilno mestno veduto. ◆ Sestavljen je iz več delov: stopničasto dvignjene ploščadi na osnovi dvanajstkotnika, bazena, treh moških postav z vrči v rokah in obeliska v sredini, ki sega v višino. ◆ Celoto vodnjaka obvladuje število tri: tri moške figure (personifikacije rečnih božanstev), tristrani obelisk s porezanimi vogali, bazen v obliki trilistne deteljice z vrisanim trikotnikom. ◆ Kompozicija celote je piramidalna: od stopničaste ploščadi in bazena z vodo se piramida zaključí s kroglo vrh tristranega obeliska. ◆ Osrednji poudarek so gole moške figure v pokončnem sedečem položaju z ovito draperijo okoli bokov in z vrči v rokah. Posamezen lik je umeščen vsak na svoj ogelni del tristranega obeliska. ◆ Moška telesa so v nadnaravni velikosti, so polnoplastična, razgibana v zasukih teles, čvrsta, elegantna. ◆ Temeljna misel je menjava organskih in geometričnih oblik. ◆ Učinkovita je uporaba barve petih vrst raznobarvnega naravnega kamna. ◆ Marmorna površina figur je gladka, spolirana. ◆ Je celostna umetnina, pri kateri se arhitektura in kiparstvo dopolnjujeta z ambientom, kar je obogateno z zvočnimi učinki žuboreče vode v bazenu. Voda je podrejena arhitekturnemu in kiparskemu delu ter teče v ozkih curkih iz velikih vrčev in vodnih živali. ◆ Ne glede na funkcionalno nalogo vodnjaka, oskrbo z vodo, je Robba ustvaril visoko estetsko celoto.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Osrednji poudarek so gole moške figure v pokončno sedečem položaju z ovito draperijo okoli bokov in vrči v rokah. ◆ Med seboj so si figure podobne: so gole, ovite s skromno draperijo, z eno nogo stojijo na ribah, ena na delfinu in dve na sladkovodnih ribah, z drugo pa na skali. ◆ V rokah držijo posode, iz katerih teče voda. Moške obdaja skalovje, prepleteno z rastlinjem, tudi z vinsko trto. ◆ Tri moške figure so prepoznavne kot rečna oz. vodna božanstva in posebej tri reke osrednje Slovenije: Ljubljanico, Krko in Savo, morda tudi tri teritorialne enote vojvodine Kranjske: Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko. ◆ Obstaja več razlag, koga moške figure predstavljajo. Ena izmed njih je povezana z zgodbo o argonavtih. Ena od treh figur sloni na delfinu, ki je morska žival in morda predstavlja Neptuna, je torej personifikacija morja, druga dva, ki stojita na rečnih ribah, pa naj bi predstavljala Ljubljanico in Savo, ki napajata morje.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Francesco Robba je bil Benečan in je po šolanju pri beneškem kiparju Pietru Baratti prišel v Ljubljano. Postal je ljubljanski meščan in najpomembnejši ljubljanski kipar. Deloval je v berninijevski tradiciji in črpal navdih iz beneškega kiparstva. ◆ Je eden največjih umetnikov baroka na Slovenskem in je pomagal uveljaviti Ljubljano kot pomembno umetniško središče. ◆ Vodnjak je nastal sredi 18. stoletja, med veliko prenovo Ljubljane. ◆ Velja za simbol Ljubljane in njene vodilne vloge na Kranjskem.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Baročni Robbov vodnjak je izdelan iz različnih vrst raznobarvnega kamna, marmorja, njegova postavitve je preišljena, medtem ko je Mobile Alexandra Calderja iz različno oblikovanih in različno velikih likov. ♦ Kompozicija Robbovega vodnjaka je piramidalna. To baročno arhitekturno-kiparsko delo sestavlja več delov: stopnice, bazen, skale, tri osebe, obelisk. Mobile sestavljajo temeljne likovne prvine: linije, ploskve in barve. ♦ Mobile sestavljajo geometrijski liki, obešeni na žice, ki se ob pretoku zraka zganejo in opisujejo krivulje, medtem ko zasnova Robbovega vodnjaka od gledalca zahteva pogled od vseh strani. Tako moramo vodnjak obhoditi in celota skupaj z vodo deluje dinamično in slikovito. Oba kipa sta zelo dinamična. ♦ Tlorisna zasnova vodnjaka izraža preišljeno postavitve celote na stičišču treh ljubljanskih ulic, Calderjev Mobile predstavlja abstraktni svet, ki se ob pretoku zraka sleherni trenutek spreminja ter s tem izrazi razmerje med kiparskim delom in prostorom. ♦ Tri figure na Robbovem vodnjaku posebljajo tri kranjske reke. Moški v zrelih letih, izdelani nadrobno (bujni lasje, brada), so goli z ovito draperijo okoli telesa in v rokah držijo attribute, vrče. Mobile predstavlja abstraktni, nefiguralni svet; govorimo o likovni vsebini. ♦ Obe deli močno posegata v prostor.
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Peter Paul Rubens ♦ Ugrabitev Levkipovih hčera ♦ 1617–1618 (začetek 17. stoletja) ♦ olje na platnu ♦ 224 x 210,5 cm (velike mere) ♦ Alte Pinakothek, München ♦ barok
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V ospredju je dinamična in dramatično razgibana skupina štirih figur. Dva ženska akta, postavljena v središnji osi, dvigujeta k sebi moški figuri ob robovih. Za njima sta dva vznemirjena konja, ki ju držita za uzdi dva kupida. ♦ Kompozicija je sestavljena iz več diagonal, krožnega gibanja in krivulj. ♦ Gibanje teles na sliki izrisuje različne krivulje, ki so uravnovežene, saj je eno žensko telo izbočeno in drugo vbočeno. Značilna je zrcalnost kretenj, pogledov in obrazov. ♦ Figure so polnoplastične, telesni volumen je grajen z barvnimi toni. ♦ Figure so realistične, idealizirane v duhu časa, telesa so herojska, gre za primer mitološkega akta. ♦ Ženska polt je bleščeče svetla in v kontrastu z zamolklejšo, temnejšo moško. ♦ Upodobljen je najdramatičnejši trenutek prizora, katerega silovitost in kontrast dopolnjujeta izraza in barvi konj. ♦ Poudarjena je slikovitost dela. ♦ Barve so tople, nasičene in žareče.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Motiv je mitološki in se nanaša na zgodbo o dioskurjih, Kastorju in Poluksu, ki sta bila dvojčka iste matere Lede, a različnih očetov, špartanskega kralja Tindareja in Zeusa, kakor sta to opisala Teokrit in Ovid. ♦ Dioskurja sta bila lepa in močna, junaška mladeniča, Poluks neprekosljiv v pesništvu, Kastor pa v krotanju konj in dirkah z vozovi. ♦ Ko sta iz objestnosti ugrabila nevesti bratrancev Idasa in Linkeja, hčeri argoškega kralja Levkipa, je v maščevanje ženinov posegel Zeus in vsi so morali umreti, preživel je le nesmrtni Poluks. ♦ Poluks si je izprosil od očeta, da je živel en dan na Olimpu, drug dan pa v temnem Hadu, da bi bil skupaj z bratom. Oba sta se spremenila v ozvezdje Dvojčkov. ♦ Figure so prostorsko razsežne, čutne in mišičasto heroične, s čimer je izražena predvsem silovitost in nasilnost čutne sle po ljubezni.

4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ P. P. Rubens je bil flamski slikar, ki je večino življenja prebil v Antwerpnu, kjer je imel ogromno slikarsko delavnico. Njegova kariera je bila izjemno uspešna, delal je za vse pomembne evropske dvore in njegova delavnica je izdelala več kot 2000 slik. ♦ Med potovanjem po Italiji so nanj vplivali beneški mojstri Tizian, Tintoretto in Veronese ter helenistične skulpture, kot je na primer Laokontova skupina. ♦ Slikar je bil izredno inteligenten in izredno delaven. Poleg slikarstva se je ukvarjal z diplomacijo. Tekoče je govoril pet jezikov. ♦ Slika spada v slikarjev t. i. mitološki opus, v katerem je lahko izrazil svojo strast do nasilnih prizorov in ženskih aktov. ♦ Rubens se je zgledoval po beneškem slikarstvu 16. stoletja, kar opazimo zlasti pri hriboviti krajini v ozadju, potopljeni v nežno oranžno svetlobo sončnega zahoda. ♦ V slikarjevem opusu je razvidno posebno nagnjenje do upodabljanja strastnih prizorov, v katerih so opazni čutni, tudi polteni ženski akti. ♦ Njegov slog so njegovi učenci razširili po celi Evropi, po njem pa so se zgledovali tudi slikarji v 19. stoletju (romantiki, impresionisti). ♦ Deli pripadata različnima umetnostnima obdobjema in sta si likovno povsem različni, delo na prvi sliki spada v barok, delo na drugi sliki pa v pop art. ♦ Delo na prvi sliki je večfiguralna kompozicija, ki je zasnovana dinamično, delo na drugi sliki pa predstavlja multiplicirano podobo iste osebe, ki učinkuje statično. ♦ Na prvi sliki je prikazana iluzija prostora s perspektivničnimi skrajšavami, plastičnostjo teles in upodobitvijo krajine v ozadju. Na delu na drugi sliki prostora ni, podoba zaradi barvnih ploskev deluje ploskovito. ♦ Na prvem delu so figure anatomsko pravilne, voluminozne, imajo čutna herojska telesa. Figure so mitološki akt, ki je nekoliko idealiziran z lepotnimi predstavami časa, v katerem so nastale. Slikar se je še posebej posvečal tenu kože. Na drugem delu je podoba osredotočena na obraz znane igralkе. Portret je povzet po fotografiji, ki je obrezana. Poudarjen je zapeljivi igralkin obraz s priprtimi vekami in čutnimi ustnicami. ♦ Svetloba na prvi sliki je enakomerno razpršena po površini, v sami krajini pa opazimo svetlobo sončnega zatona, ki spominja na beneško krajino. Na drugi sliki lahko govorimo samo o kontrastu med svetlimi in temnimi površinami. ♦ Kolorit na prvi sliki je topel, prevladujejo svetli, žareči toni bisernatih odtenkov, na drugi sliki so barve intenzivih enotnih tonov. ♦ Deli sta si po tehniki povsem različni, olje na platno in sitotisk na platno. ♦ Vsebina na prvi sliki je mitološka, upodobljena je zgodba o Kastorju in Poluksu, ki ugrabita nevesti svojih bratrancev. Na drugi sliki je portret ameriške igralkе Marilyn Monroe. ♦ Obe deli se ukvarjata z lepoto ženske. Rubens poudari erotično noto vsebine, ki ga vzbuja čutni ženski akt. Warhol preizprašuje, kdo je resnična MM, ki je veljala za seks simbol filmske industrije, in je tragično preminula. ♦ Rubensovo delo kaže vitalizem življenja, silovito energijo ustvarjalnosti, problem slikanja inkarnata. Warholovo delo spreminja igralkino podobo v masko, ornament, za katerim se izgublja dejanska, resnična podoba igralkе.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelangelo Merisi da Caravaggio ♦ Poklicanje sv. Mateja ♦ kapela Contarelli, cerkev San Luigi dei Francesci, Rim ♦ 1599–1600 ♦ olje na platnu ♦ 322 x 340/delo velikih mer ♦ barok
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prizor je razdeljen na dva dela. Stoječi osebi na desni zarisujeta pokončen, osebe za mizo pa vodoraven pravokotnik. Obe skupini povezuje Kristusova kretnja.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kompozicija je rahlo diagonalna. Ustvarjajo jo močan snop svetlobe, postavitev figur in Kristusova kretnja. ♦ Prizor se dogaja v temnem nedoločljivem prostoru, kjer je pri upodobitvi pohištva in okna uporabljena linearna perspektiva. ♦ Prostor je neomejen. ♦ Telesnost je plastična. Konture so jasne, le ponekje se figure stapljajo z ozadjem (npr. Kristus). ♦ Figure so zelo razgibane, zlasti njihove kretnje. Zato ustvarjajo dinamično kompozicijo. ♦ Morfološki slog je med realizmom in naturalizmom. ♦ Barve so tople, prevladujejo rjavkasti in rdeči toni. ♦ Svetloba prihaja iz desnega zgornjega kota in osvetljuje osebe le s te strani. ♦ Svetlobni žarek je močan, jasen, usmerjen ter ustvarja močan in dramatičen kontrast med svetlobo in senco – chiaroscuro. ♦ Drugo svetlobno središče je Jezus. Rahla svetloba prihaja tudi skozi naslikano okno.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Gre za upodobitev svetopisemskega dogodka iz Nove zaveze, ko je Jezus za svojega apostola poklical še Levija (pozneje Mateja). Upodobljen je najdramatičnejši trenutek, ko Jezus pokaže na dacarja Levija, ki sedi za mizo in prešteva dnevni izkupiček. Ta se presenečeno obrne k Jezusu in pokaže nase s prstom, kot bi hotel reči: »Kdo, ali jaz?« ♦ Svetopisemski prizor je postavljen v eno od krčem, ki jih je slikar sam rad obiskoval. ♦ Slikar je ta dogodek upodobil kot dramatičen prizor iz krčme kot sodoben žanrski prizor. ♦ Naslikane osebe so vsakdanji ljudje, obiskovalci gostiln. ♦ Močan žarek svetlobe ima tudi globoko duhovno sporočilo. ♦ Dve osebi za mizo sta še naprej zatopljeni v preštevanje denarja, kar pomeni, da nimata možnosti za večno življenje. ♦ Jezusova kretnja je ukazovalna, vzdušje je napeto. ♦ Slikar je poskušal poudariti človeške značaje. Poudarek je na človeški plati apostolov, a hkrati je zaradi svetlobe čutiti božansko navzočnost. ♦ Sporočilo slike je jasno: kristjani morajo odgovoriti na Kristusov klic, kakor je to storil Levi.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je bila eno izmed treh velikih platen za kapelo Contarelli. Naročil jih je francoski kardinal Matthieu Cointrel za cerkev francoske skupnosti v Rimu. Drugi dve sliki sta Sv. Matej in angel ter Mučeništvo sv. Mateja. Vse slike se glede na svetlobo in prostor v cerkvi med seboj dopolnjujejo. ♦ Gre za prvo veliko naročilo slikarju, potem ko je po preselitvi iz Milana v Rim živel v revščini. ♦ S temi slikami je tako rekoč čez noč zaslovel in postal najbolj iskani slikar verskih prizorov v Rimu. ♦ Vpliv poznorenesančnih slikarjev Tiziana, Tintoretta, Michelangela (Kristusova kretnja). ♦ Slikar je slikal po živih modelih, ki so bili navadni ljudje z ulice. ♦ Slikar je po svetopisemskem motivu slikal sodobno življenje tako, kot je: stvarno, neposredno in čutno. ♦ Razpoloženje na sliki se ujema z duhom protireformacije. ♦ Slikar je bil kljub naturalizmu v nekaterih krogih zelo cenjen in priljubljen. ♦ Slikar ni imel lastnih učencev, a imel je veliko posnemovalcev (posnemali so zlasti njegov chiaroscuro), npr. Orazio in Artemisia Gentileschi ter t. i. caravaggisti širom po Evropi. Po njem so se zgledovali še Velázquez, Rembrandt in Rubens. ♦ Kritiki so trdili, da je uničil klasične vrednote italijanskega slikarstva. ♦ Slikar je vpeljal motiv žanra in slikanje vsakdanjika. ♦ Slikar je bil značajsko zelo prepirljiv in nasilen. Ker je nekoga ubil, je zbežal iz Rima in preostanek življenja preživel na begu. Nekaj časa je živel pod zaščito malteških vitezov. ♦ Prvo delo je oltarna slika v cerkvi, drugo je miniaturo v rokopisu. ♦ Prvo delo je olje na platnu, drugo delo je tempera na pergamentu. ♦ Prvo delo je javno delo v kapeli cerkve, drugo delo je zasebni evangeliar. ♦ Prvo delo kaže biblični motiv, drugo delo kaže cesarja Otona II. s personifikacijami osvojenih dežel. ♦ Prvo delo je naturalistično, drugo idealistično. ♦ Na prvem delu je biblični motiv upodobljen kot žanr, na drugem je upodobljeno kraljevo veličastje.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Na prvem delu so osebe plastično oblikovane (tonska modelacija), na drugem delu pa ploskovito (figure so skoraj breztelesne, z belo je rahlo poudarjena plastičnost, a to je le ostanek antičnega slikarstva). ♦ Na prvem delu so nekatere konture (obrisne linije) zabrisane, na drugem delu so vse konture zelo jasne. ♦ Na prvem delu je kompozicija razgibana, rahlo diagonalna. Na drugem delu je kompozicija simetrična, centralna, upodobitev vladarja pa popolnoma frontalna. ♦ Prizorišče na prvem delu je slabo osvetljen kletni prostor (morda krčma), prizorišče na drugem delu je pred vladarsko palačo. ♦ Prostor na prvem delu je upodobljen z linearno perspektivo, svetlobo in postavitvijo figur. Prostor na drugem delu nima globine, čeprav je zadaj naslikana palača. ♦ Na prvem delu je uporabljen chiaroscuro (kontrast med svetlobo in senco): svetloba v močnem snopu pada v prostor iz zgornjega desnega kota in osvetljuje skupino moških ob mizi), na drugem delu pa je svetloba povsem enakomerna. ♦ Na prvem delu so uporabljene zemeljske barve (predvsem rjavi toni in nekaj rdeče), na drugem delu pa je uporabljenih veliko pastelnih tonov sekundarnih in terciarnih barv (zelena, rožnata, oker), svetlomodra in rdeča – vladarjev plašč poudarja njegovo veličastje. ♦ Prizor na prvem delu je zelo dramatičen, na drugem pa imamo občutek večnega trajanja vladarstva. ♦ Protagonisti na prvem delu so individualizirani, vsak ima drugačen izraz na obrazu (mirni Jezus, začuden učenec), obrazi na drugem delu so tipizirani in brezizrazni, saj ne gre za upodobitev trenutnega dogodka, ampak večnega trajanja – vladanja Otona II.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.